

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NICHOLASE EMILIOUA
přednesené dne 2. února 2023¹

Věc C-543/21

**Verband Sozialer Wettbewerb eV
proti
familia-Handelsmarkt Kiel GmbH & Co. KG**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo)]

„Řízení o předběžné otázce – Prodejní cena – Nápoje a jogurty prodávané ve vratných nádobách, za které je účtována vratná záloha – Vnitrostátní právní předpisy ukládající obchodníkům povinnost uvádět výši zálohy odděleně od ceny výrobku samotného a zakazující uvádění celkové ceny“

I. Úvod

1. Když si koupíte pitnou vodu prodávanou ve vratné lahvi za cenu, která je uvedena například jako „1 EUR plus záloha 0,25 EUR“, přičemž tato záloha ve výši 25 centů je vratná při vrácení lahve, kolik vás ve skutečnosti tato pitná voda stojí?
2. Stručně řečeno je právě toto ústřední otázkou řešenou v projednávané věci.
3. Verband Sozialer Wettbewerb e. V (dále jen „žalobce“) měl za to, že familia-Handelsmarkt Kiel GmbH & Co. KG (dále jen „žalovaná“) jednala protiprávně, když jako cenu nápojů a jogurtů prodávaných ve vratných nádobách uváděla cenu *bez* zálohy (jejíž výše byla sice v reklamě rovněž uváděna, avšak samostatně). Žalobce tak požadoval, aby bylo žalované uloženo zdržet se tohoto jednání a uhradit paušální částku z titulu náhrady nákladů vynaložených v souvislosti s upozorněním.
4. Této žalobě bylo v prvním stupni vyhověno, v odvolacím řízení však byla zamítnuta. Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), jakožto předkládající soud, k němuž byl podán opravný prostředek „Revision“, se zabývá otázkou, jak je potřeba vykládat pojem „prodejní cena“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 98/6/ES², konkrétně zda má do rámce tohoto pojmu spadat i záloha placená za vratné lahve a sklenice, v nichž je prodáváno takové zboží, jako jsou nápoje nebo jogurty. Pokud je nutno považovat zálohu za součást „prodejní ceny“, pak se předkládající

¹ – Původní jazyk: angličtina.

² – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli (Úř. věst. 1998, L 80, s. 27; Zvl. vyd. 15/04, s. 32).

soud táže, zda lze vnitrostátní právní úpravu zakazující uvádění celkové částky (složené z ceny samotného výrobku a zálohy za nádobu) považovat za ustanovení, které je z hlediska informovanosti spotřebitelů a porovnání cen výhodnější ve smyslu článku 10 směrnice 98/6. Dále, v případě kladné odpovědi se předkládající soud v podstatě táže, zda má takové ustanovení za následek vznik situace, kdy jsou spotřebitelům odírány podstatné informace (o celkové ceně), tudíž jeho použití v každém případě brání úplná harmonizace provedená směrnicí 2005/29/ES³.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

5. Účelem směrnice 98/6 je podle jejího článku 1 „stanovit označování prodejní ceny a jednotkové ceny výrobků nabízených obchodníky spotřebitelům, aby se tak zlepšila informovanost spotřebitelů a usnadnilo porovnávání cen“.

6. Podle čl. 2 písm. a) směrnice 98/6 se „prodejní cenou rozumí konečná cena za jednotku nebo za dané množství výrobku, která zahrnuje DPH a všechny ostatní daně“.

7. Podle čl. 3 odst. 1 téže směrnice „[p]rodejní cena a jednotková cena musí být označeny u všech výrobků stanovených v článku 1, přičemž na označení jednotkové ceny se vztahuje článek 5 [jenž stanoví výjimky z povinnosti označovat jednotkovou cenu]. Jednotkovou cenu není třeba uvádět, pokud je shodná s cenou prodejní.“

8. Článek 3 odst. 4 stanoví, že „[v] kterékoli reklamě, jež uvádí prodejní cenu výrobku podle článku 1, je třeba označit rovněž jednotkovou cenu podle článku 5“.

9. Článek 10 směrnice 98/6 stanoví, že tato směrnice „nebrání členským státům přijmout nebo zachovat ustanovení, jež jsou z hlediska informovanosti spotřebitelů a porovnání cen výhodnější, aniž jsou dotčeny jejich povinnosti plynoucí ze Smlouvy“.

B. Vnitrostátní právo

10. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že první věta § 1 odst. 1 Preisangabenverordnung (německé nařízení o označování cen, dále jen „PAngV“) stanoví, že „každý, kdo za obchodními či profesními účely nabízí spotřebitelům výrobky nebo služby podle § 13 Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník) nebo kdo tak činí pravidelně jiným způsobem, a každý, kdo v postavení dodavatele výrobků nebo služeb propaguje ve vztahu ke spotřebitelům výrobky nebo služby s označením ceny, je povinen uvést cenu, kterou je nutno zaplatit, včetně daně z obratu a dalších složek ceny (celkové ceny). Je-li kromě ceny za výrobek nebo službu požadována vratná jistina, bude výše této jistiny uvedena vedle ceny za výrobek nebo službu a nebude [uvedena] celková částka“.

³ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (Úř. věst. 2005, L 149, s. 22).

III. Skutkový stav, vnitrostátní řízení a předběžné otázky

11. Žalovaná je distributorem potravin. V jednom letáku propagovala nápoje ve skleněných lahvích a jogurt ve sklenicích, přičemž tyto lahve a sklenice byly vratné oproti vrácení zálohy, která byla účtována v okamžiku koupě. Výše zálohy nebyla zahrnuta v označených cenách, nýbrž uvedena dodatkem „plus záloha ... €“. Žalobce, jenž je sdružením, jež dohlíží na zájem svých členů na dodržování práva hospodářské soutěže, to považuje za nepřípustné, protože není uvedena celková cena, a v řízení požaduje, aby se žalovaná zdržela tohoto jednání a uhradila paušální náklady vzniklé v souvislosti s upomenutím.

12. Landgericht (zemský soud, Německo) uložil žalované povinnosti v souladu s návrhem, avšak odvolací soud žalobu zamítl.

13. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že odvolací soud měl pochybnosti o tom, zda má být první věta § 1 odst. 1 PAngV i nadále vykládána v tom smyslu, že do celkové ceny musí být zahrnuta záloha, přičemž dodal, že žalobě ale stejně nelze vyhovět, protože § 1 odst. 4 PAngV obsahuje ustanovení o výjimce (z povinnosti uvádět celkovou cenu) pro případ, že je účtována vratná záloha. Odvolací soud měl rovněž za to, že i když je toto ustanovení v rozporu s unijním právem, představuje platné právo, a uložení povinností žalované, která toto ustanovení dodržela, by tudíž bylo neslučitelné se zásadami právního státu.

14. Opravným prostředkem „Revision“ podaným k Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr), předkládajícímu soudu, se žalobce domáhá opětovného potvrzení rozsudku prvoinstančního soudu.

15. Předkládající soud uvádí, že § 1 odst. 1 první věta PAngV je normou upravující chování na trhu ve smyslu § 3a Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (zákon proti nekalé hospodářské soutěži, dále jen „UWG“). V rozsahu, v němž obchodníkům ukládá povinnost uvádět „celkové“ ceny včetně daně z přidané hodnoty (DPH), se podle předkládajícího soudu zakládá na článku 1 a čl. 2 písm. a), článku 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice 98/6. Zodpovězení otázky, zda žalovaná porušila § 1 odst. 1 první větu PAngV, proto závisí na výkladu výše uvedených ustanovení této směrnice, zejména na tom, zda záloha, která musí být zaplacená při zakoupení zboží v zálohovaných lahvích či zálohovaných sklenicích, musí být zahrnuta v prodejní ceně ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 98/6.

16. Předkládající soud uvádí, že kladná odpověď na tuto otázku by v zásadě bránila vnitrostátnímu pravidlu zakotvenému v § 1 odst. 4 PAngV, a podotýká, že by nicméně toto ustanovení mohlo být zachováno, pokud by bylo považováno za ustanovení, které je z hlediska informovanosti spotřebitelů a porovnání cen výhodnější, a tak členské státy mohou přijmout podle článku 10 směrnice 98/6. Předkládající soud má nicméně pochybnosti o tom, zda není vnitrostátní pravidlo i tak vyloučeno směrnicí 2005/29, kterou byla provedena úplná harmonizace a jež brání přijetí vnitrostátní právní úpravy, i když je pro spotřebitele výhodnější.

17. Za těchto okolností se Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být pojem ‚prodejní cena‘ ve smyslu čl. 2 písm. a) [směrnice 98/6] vykládán v tom smyslu, že musí zahrnovat zálohu, kterou spotřebitel zaplatí při nákupu zboží v zálohovaných lahvích nebo zálohovaných sklenicích?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

- 2) Jsou členské státy podle článku 10 [směrnice 98/6] oprávněny zachovat právní úpravu odlišnou od čl. 3 odst. 1 a 4 [směrnice 98/6] ve spojení s čl. 2 písm. a) této směrnice, jako je § 1 odst. 4 [PAngV], podle níž musí být v případě, že je kromě ceny za zboží požadována vratná jistina, výše této jistiny uvedena vedle ceny za zboží a nesmí být [označena] celková částka, nebo tomu brání snaha o úplnou harmonizaci podle [směrnice 2005/29]?”

18. Písemná vyjádření předložili žalobce, žalovaná, německá vláda, jakož i Evropská komise. Tito účastníci řízení rovněž přednesli ústní vyjádření na jednání, které se konalo dne 19. října 2022.

IV. Analýza

19. V rámci své analýzy uvedu nejprve několik úvodních poznámek k účelu a širšímu kontextu systémů zálohování (A). Dále předložím argumenty, které podle mého názoru vedou k závěru, že pojem „prodejní cena“, dle specifického významu tohoto pojmu podle čl. 2 písm. a) směrnice 98/6, musí být vykládán v tom smyslu, že *nezahrnuje* vratnou zálohu účtovanou spotřebiteli při koupi zboží prodávaného ve vratných nádobách (B). Vzhledem k tomuto závěru je pak druhá předběžná otázka čistě akademická. Pokud by se však Soudní dvůr s mým návrhem týkajícím se první předběžné otázky neztotožnil, nabídnu důvody, které mne vedou k závěru, že vnitrostátní ustanovení, jako je § 1 odst. 4 PAngV, musí být považováno za ustanovení, jež je z hlediska informovanosti spotřebitelů a porovnání cen výhodnější ve smyslu článku 10 směrnice 98/6, a úplná harmonizace provedená směrnicí 2005/29 jeho zachování nebrání (C).

A. Úvodní poznámky k systémům zálohování

20. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že nápoje a jogurty dotčené ve věci v původním řízení jsou prodávány ve vratných skleněných nádobách, za které je účtována záloha. Tato záloha je vratná při vrácení nádob.

21. Obecně platí, že systémy zálohování představují nástroje, jejichž smyslem je motivovat spotřebitele k tomu, aby prázdné nádoby jednoduše nevyhazovali, ale vraceli je za účelem jejich dalšího použití nebo recyklace⁴.

22. Samozřejmě se nejedná o nikterak nový nástroj oběhového hospodářství. Databáze nástrojů politiky životního prostředí vytvořená Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj [Database of Policy Instruments for the Environment] uvádí jako nejstarší zjištěný příklad takového systému irský systém z roku 1799, který vybízел k vrácení nádob od sodové vody, přičemž přímo v samotné této databázi je jako nejstarší systém zapsán zákon státu Oregon o lahvích z roku 1971⁵.

⁴ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. prosince 2004, Komise v. Německo (C-463/01, EU:C:2004:797, bod 76), jakož i bod 4 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech (Úř. věst. 2018, L 150, s. 141) (dále jen „směrnice 2018/852“). Pokud jde o přehled, viz A *European Refunding Scheme for Drinks Containers*, Evropský parlament, 2011, s. 12 a násl., a nověji a specificky ve vztahu k plastům viz *Environment Ministers' commitments on plastics. National-level visions, actions and plans announced at the 2022 OECD Council at Ministerial Level (MCM)*, červen 2022, ENV/EPOC(2022)14.

⁵ – Policy Instruments for Environment, OECD, databáze, 2017, s. 8.

23. V rámci této databáze je systém zálohování definován jako systém, jenž zavádí „přirážku k ceně potenciálně znečišťujících výrobků“, která se vrátí, „pokud je znečištění zabráněno vrácením výrobků nebo jejich zbytků“⁶.

24. Dále je potřeba zdůraznit, že nádoby podléhají jakožto potenciální odpad unijní právní úpravě, již dříve tvořila směrnice 85/339/EHS o obalech tekutin k lidské spotřebě⁷ a v současnosti ji představuje směrnice o obalech a obalových odpadech⁸ nebo směrnice o plastech na jedno použití⁹. Vzhledem k tomu, že tyto směrnice zmiňují systémy zálohování (resp. systémy vratných zálohovaných obalů) jako možné nástroje, které mohou členské státy zavést za účelem splnění svých povinností v tomto kontextu definovaných, implicitně tím uznávají způsobilost těchto systémů účinně přispět k minimalizaci dopadu odpadů na životní prostředí¹⁰. Totéž bylo výslovně uznáno v bodě 13 odůvodnění směrnice Rady 91/157/EHS o bateriích a akumulátorech obsahujících určité nebezpečné látky¹¹.

25. Nutno však podotknout, že pokud členské státy zavedou systémy zálohování, nesmí zapomenout na požadavky vyplývající mimo jiné z pravidel týkajících se volného pohybu zboží. V této souvislosti byly systémy zavedené v Dánsku a v Německu v minulosti shledány neslučitelnými s těmito pravidly¹².

26. S přihlédnutím k těmto aspektům širšího kontextu pak ze spisu v projednávané věci vyplývá, že § 1 odst. 4 PAngV, dotčený v původním řízení, byl zaveden v roce 1997 s cílem podpořit systém opakovaně použitelných a recyklovatelných nádob (a zajistit lepší srovnatelnost cen v případech, kdy je účtována vratná záloha). Předkládající soud podotýká, že se tak stalo v reakci na jeho rozsudek „Flaschenpfand I“ z roku 1993. V tomto rozsudku podle mého názoru předkládající soud rozhodl tak, že reklama na nealkoholické nápoje prodávané v zálohované lahvi, kdy není zmíněna záloha ani není uvedena celková cena, je neslučitelná s PAngV¹³.

27. Připomínám, že § 1 odst. 4 PAngV ukládá obchodníkům povinnost uvádět cenu výrobku samotného a částku zálohy, je-li účtována, přičemž zakazuje uvádění celkové částky.

⁶ – Tamtéž. Jak uvádí tento zdroj, systémy zálohování se netýkají pouze nádob na nápoje, mohou se vztahovat i na jiné předměty, jako jsou olověné baterie nebo vyřazené pneumatiky.

⁷ – Směrnice Rady ze dne 27. června 1985 o obalech tekutin k lidské spotřebě (Úř. věst. 1985, L 176, s. 18), zrušená směrnicí Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES ze dne 20. prosince 1994 o obalech a obalových odpadech (Úř. věst. 1994, L 365, s. 10; Zvl. vyd. 13/13, s. 349) („směrnice o obalech a obalových odpadech“).

⁸ – Směrnice o obalech a obalových odpadech, ve znění směrnice 2018/852, viz výše v poznámce pod čarou 4.

⁹ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí (Úř. věst. 2019, L 155, s. 1).

¹⁰ – Viz zejména body 7, 8 a 10 odůvodnění, jakož i čl. 5 odst. 2 směrnice Rady 85/339, viz výše v poznámce pod čarou 7; čl. 5 odst. 1 písm. a) směrnice o obalech a obalových odpadech, viz výše v poznámce pod čarou 7, v platném znění; a čl. 9 třetí pododstavec písm. a) směrnice o plastech na jedno použití, viz výše v poznámce pod čarou 9.

¹¹ – Směrnice Rady ze dne 18. března 1991 o bateriích a akumulátorech obsahujících určité nebezpečné látky (Úř. věst. 1991, L 78, s. 38), která byla zrušena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/66/ES ze dne 6. září 2006 o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a o zrušení směrnice 91/157/EHS (Úř. věst. 2006, L 266, s. 1).

¹² – Rozsudky ze dne 20. září 1988, Komise v. Dánsko (302/86, EU:C:1988:421); ze dne 14. prosince 2004, Radlberger Getränkegesellschaft a S. Spitz (C-309/02, EU:C:2004:799); a ze dne 14. prosince 2004, Komise v. Německo (C-463/01, EU:C:2004:797). Kromě toho v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy a praxí týkajícími se systému zálohování se rozsudek ze dne 9. června 2021, Dansk Erhverv v. Komise (T-47/19, EU:T:2021:331) týká legality rozhodnutí Komise C(2018) 6315 final ze dne 4. října 2018 o státní podpoře SA.44865 (2016/FC) – Německo – Údajná státní podpora ve prospěch německých příhraničních obchodů s nápoji, a byl proti němu podán kasační opravný prostředek, který je dosud předmětem řízení ve věci C-508/21 P.

¹³ – BGH 14. října 1993, I ZR 218/91. Tento rozsudek je dostupný na <https://research.wolterskluwer-online.de/document/bdbc1eba-d26c-4ffc-915c-2a5b764acf6b>.

28. Nyní se tedy zaměřím na první předběžnou otázku, abych posoudil, zda záloha účtovaná za nádoby na nápoje a potraviny představuje nejen pobídku k tomu, aby se kupující podílel na recyklaci a opětovném používání, ale zda je současně nutno ji považovat za součást „prodejní ceny“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 98/6. Pokud tomu tak je, musela by být částka zálohy zahrnuta do „prodejní ceny“, která musí být v souladu s čl. 3 odst. 1 směrnice 98/6 u výrobků prodávaných spotřebitelům uvedena spolu s „jednotkovou cenou“. Takový závěr by byl rovněž relevantní pro jakoukoli reklamu, jež uvádí „prodejní cenu“, jak tuto problematiku upravuje čl. 3 odst. 4 této směrnice.

B. Je záloha účtovaná za vratné nádoby na nápoje a jogurty součástí „prodejní ceny“?

29. Podle čl. 2 písm. a) směrnice 98/6 se „prodejní cenou rozumí konečná cena za jednotku nebo za dané množství výrobku, která zahrnuje DPH a všechny ostatní daně“. Po posouzení znění těchto pojmů (1), vykládaných ve světle specifických cílů sledovaných směrnicí 98/6 (2), jakož i environmentálních cílů sledovaných jinými nástroji unijního práva (3), jsem dospěl k závěru, že částku zálohy nelze považovat za součást „prodejní ceny“ ve smyslu tohoto ustanovení.

1. Znění čl. 2 písm. a) směrnice 98/6

30. Níže v tomto stanovisku vysvětlím, že záloha účtovaná za určité nádoby, která musí být zákazníkovi vrácena při vrácení nádoby, nepředstavuje „daň“ (a). Poté se zaměřím na další specifická upřesnění, jež Soudní dvůr spojil s pojmem „prodejní cena“, když popsal prvky spadající do rozsahu tohoto pojmu jako, v zásadě, nevyhnutelné položky, z nichž se skládá peněžité protiplnění za nabytí dotčeného výrobku (b).

a) Záloha dotčená v projednávané věci není „daň“

31. Nejprve uvádím, že zálohu, o kterou v projednávané věci jde, nelze považovat za „daň“, což je prvek výslovně zmíněný v čl. 2 písm. a) směrnice 98/6 jako nezbytná součást „prodejní ceny“.

32. Důvodem je jednoduše skutečnost, že výnos z daně obvykle představuje zdroj veřejných příjmů, aniž by bylo úplatou poskytováno jakékoli plnění. Žádný z těchto aspektů se však nepojí s takovou zálohou, jakou je záloha dotčená ve věci v původním řízení.

33. S výhradou ověření předkládajícím soudem lze podle všeho říci, že výnos ze zálohy inkasované ve věci v původním řízení není nikdy odváděn do státní pokladny. Kromě toho, jak podrobněji vysvětlím dále, lze na tuto zálohu nahlížet jako na protiplnění za nádobu, jež je účtováno s jasným ujednáním, že bude při odevzdání nádoby vráceno.

34. Konkrétně lze patrně říci, že systém zálohování, o který se jedná ve věci v původním řízení (jakož i podobné zálohy obecněji), je ze své povahy systémem, kdy – přímo v okamžiku účtování zálohy – se prodávající (či dokonce širší kategorie obchodníků) zavazuje přijmout vrácení nádoby, za kterou byla záloha účtována, a částku zálohy zákazníkovi (resp. komukoli, kdo nádobu vrátí) vrátit. V tomto ohledu německá vláda vysvětlila, že povinnost obchodníků přijmout nádobu zpět a vrátit zálohu není časově omezená.

35. Z těchto důvodů jsem toho názoru, že dotčenou zálohu nelze považovat za „daň“.

36. Po těchto upřesněních se nyní zaměřím na ona specifická upřesnění vyslovená Soudním dvorem v kontextu čl. 2 písm. a) směrnice 98/6, o kterých jsem se již zmínil výše a jejichž cílem je určit, zda lze danou položku ceny kvalifikovat jako „konečnou“.

b) Představuje záloha dotčená v projednávané věci konečnou položku ceny?

37. Nad rámec výslovného zahrnutí daní do pojmu „prodejní cena“ obsaženého v čl. 2 písm. a) směrnice 98/6 neobsahuje tato směrnice žádnou další informaci týkající se přesného rozsahu tohoto pojmu, vyjma konstatování, že prodejní cena je „konečná cena“.

38. Při výkladu těchto pojmů v rozsudku Citroën Commerce¹⁴, tedy ve věci, která byla účastníky tohoto řízení hojně komentována, Soudní dvůr v bodě 37 tohoto rozsudku konstatoval, že „[p]rodejní cena musí jakožto konečná cena zahrnovat nevyhnutelné a předpokládané položky ceny, které musí uhradit spotřebitel a jež představují peněžité protiplnění za předmětný výrobek“.

39. V uvedené věci byl kupující povinen zaplatit nad rámec kupní ceny uvedené v reklamě ještě náklady na převoz zakoupeného vozidla od výrobce k prodejci. Tato reklama náklady na převoz sice rovněž zmiňovala, ale stejně jako ve věci v původním řízení byly tyto náklady uvedeny samostatně. V tomto kontextu Soudní dvůr zdůraznil, že spotřebitel byl skutečně povinen tyto náklady zaplatit, přičemž tyto náklady byly, na rozdíl zejména od případných nákladů na dodání vozidla do místa, které si tento spotřebitel zvolil, nevyhnutelné a předvídatelné¹⁵. Na základě těchto skutečností dospěl Soudní dvůr k závěru, že tyto náklady měly být zahrnuty do prodejní ceny vozidla a neměly být uváděny samostatně¹⁶.

40. Posouzení, zda lze tentýž závěr učinit i ohledně vratné zálohy, bude vyžadovat uplatnění kritéria, jež Soudní dvůr uvedl v bodě 37 rozsudku Citroën Commerce a které jsem již zmínil v bodě 38 tohoto stanoviska výše, přičemž toto kritérium podle všeho zahrnuje, při bližším ohledání, dva hlavní faktory, jež určují, zda je daný náklad nutno považovat za součást ceny „konečné“, a tedy „prodejní“: náklad (i) musí představovat protiplnění za nabytí dotčeného zboží a (ii) být nevyhnutelný, neboť je nutně a předvídatelně placený spotřebitelem.

i) Představuje záloha dotčená v projednávané věci peněžité protiplnění za nabytí dotčeného výrobku?

41. Zaprvé nedomnívám se, že existují jakékoli pochybnosti o *peněžité* povaze zálohy, jako je záloha dotčená v projednávané věci.

42. Zadruhé s přihlédnutím k příslušnému vnitrostátnímu právu lze patrně říci, že mezi koupí výrobku a vrácením nádoby spotřebitel nabývá nejen vlastnictví výrobku, ale i vlastnictví nádoby, přičemž s touto nádobou může v zásadě libovolně nakládat. V tomto ohledu sice sdílím stanovisko žalované a německé vlády, že pořízení této nádoby není primárním účelem koupě a spotřebitel na

¹⁴ – Rozsudek ze dne 7. července 2016, Citroën Commerce (C-476/14, EU:C:2016:527) (dále jen „Citroën Commerce“).

¹⁵ – Tímto způsobem patrně chtěl dát Soudní dvůr do protikladu tyto nevyhnutelné náklady a cenu případných volitelných služeb. Takové volitelné služby byly předmětem řízení ve věci Vueling Airlines, na kterou Soudní dvůr odkázal. Viz Citroën Commerce, body 38 až 40, jakož i rozsudek ze dne 18. září 2014, Vueling Airlines (C-487/12, EU:C:2014:2232, bod 37) (dále jen „Vueling Airlines“).

¹⁶ – Citroën Commerce, bod 41. Z důvodu specifických aspektů věci nebylo, dle mého chápání, nezbytné, aby Soudní dvůr posuzoval poslední část kritéria uvedeného v bodě 37 tohoto rozsudku, jak připomínám v bodě 38 tohoto stanoviska, týkající se otázky, zda dotčené náklady představují peněžité protiplnění za nabytí dotčeného výrobku.

ní nemá žádný zvláštní zájem, nicméně se domnívám, že toto podružné nabytí je nevyhnutelné, neboť nádoba a výrobek v ní prodávány představují jeden celek, jak v podstatě uvádějí žalobce a Komise.

43. Nicméně podle příslušného vnitrostátního práva zjevně platí, že pokud spotřebitel „vrátí“ nádobu a obchodník „vrátí“ zálohu, pak z hlediska právního obchodník odkoupí tuto nádobu (zpět), tak jak je jeho bezpodmínečně stanovenou povinností. Tato povinnost navíc nesmí být omezena na nádoby výrobků zakoupených od tohoto konkrétního obchodníka. Povinnost „vrátit“ zálohu je tak podle všeho povinností koupit nádoby, které jsou obchodníkovi předloženy, a to za cenu stanovenou právními předpisy či jinak.

44. Bylo by tedy možno tvrdit, že na rozdíl od toho, co se děje s obaly v případě, kdy se záloha neuplatní, použití systému zálohování mění obal na samostatné zboží s vlastní hospodářskou hodnotou, jež se liší od hospodářské hodnoty jeho obsahu.

45. Tyto úvahy mohou vyústit až ve tvrzení, podle kterého tyto nádoby nepředstavují „výrobky nabízené obchodníky spotřebitelům“ ve smyslu článku 1 směrnice 98/6, s nimiž se pojí „prodejní cena“ podle čl. 2 písm. a) této směrnice¹⁷. To by pak vedlo k závěru, že zálohu nelze považovat za položku „prodejní ceny“ ve smyslu uvedené směrnice, neboť nepředstavuje protiplnění za nabytí *dotčeného výrobku*, ale spíše protiplnění za podružné nabytí *nádoby*.

46. Taková konstrukce je ovšem nejen poněkud těžkopádná, ale navíc ani nekoresponduje s již zmíněnou skutečností, že pořízení nádob a zboží v nich obsaženého nelze oddělovat, a to nejen ze zřejmých praktických důvodů, ale navíc, podle příslušného vnitrostátního práva, ani z právního hlediska. Z těchto důvodů se domnívám, že zálohu je třeba považovat za součást peněžitého protiplnění za nabytí zboží, které obchodníci nabízejí spotřebitelům ve smyslu směrnice 98/6.

47. Ještě je však potřeba určit, zda náklady spojené se zálohou musí být považovány za „nevyhnutelné“.

ii) Představuje záloha dotčená ve věci v původním řízení nevyhnutelnou položku ceny?

48. Účastníci tohoto řízení vedli rozsáhlé diskuse o tom, zda může být záloha považována za nevyhnutelnou součást ceny. Ústředním bodem této diskuze byl v podstatě onen zapeklitý problém vyvolaný neuchopitelnou povahou této zálohy, kdy v okamžiku nákupu *není možná jiná alternativa*, než že bude tato záloha spotřebitelem zaplacená, přestože poté může být tato záloha vrácena, a to při vrácení nádoby.

49. Žalobce a Komise tvrdí, že relevantním okamžikem by měl být okamžik koupě, neboť právě v tomto okamžiku musí spotřebitel zaplatit celkovou částku za nabytí dotčeného výrobku. Kromě toho Komise poukázala na několik možných situací, kdy nádoba vrácena není, takže není požadováno vrácení částky zálohy. Komise konkrétně odkázala na situaci, kdy si takový výrobek koupí například turista, který následně opustí území daného státu, čímž pozbude možnosti požadovat vrácení této zálohy. Komise dále podotkla, že dotčená nádoba se může ztratit nebo poškodit, či dokonce se může spotřebitel jednoduše rozhodnout si ji ponechat a používat ji k jiným účelům, například ke skladování podomácku vyrobených džemů.

¹⁷ – Připomínám, že článek 1 směrnice 98/6 stanoví, že účelem této směrnice je „stanovit označování *prodejní ceny* a jednotkové ceny *výrobků nabízených obchodníky spotřebitelům*, aby se tak zlepšila informovanost spotřebitelů a usnadnilo porovnávání cen“. Kurzivou zvýraznil autor tohoto stanoviska.

50. Podle mého názoru Komise zcela správně uvádí, že některé nádoby, na něž se záloha vztahuje, mohou najít takříkajíc nový smysl života nebo se mohou jinak odchýlit od trajektorie směřující k (bezprostřednímu) opětovnému využití nebo recyklaci, k nimž byly původně určeny. Jistě se může stát, že se někdo rozhodne některé nádoby nevrátit (a přijde tak o možnost získat zpět zálohu), ať již půjde o sklenice, jež bude chtít použít pro domácí jahodový džem, nebo hliníkové nádoby, původně naplněné pivem, které si ponechá jako milý suvenýr z letního hudebního festivalu. Příležitostně se také může stát, že z určité země odcestujeme a zapomeneme, nebo jednoduše nebudeme mít čas vrátit nádobu, na kterou se vztahuje záloha, nebo třeba nechťe upustíme a rozbijeme skleněnou lahev, jež mohla být vrácena a opětovně použita, ale bohužel nikdy nebude.

51. K výše uvedenému bych však uvedl, že se nejedná o *typické* situace, které si spojujeme s osudem nádob, na něž se po jejich vyprázdnění bude vztahovat záloha. V tomto ohledu německá vláda na jednání vysvětlila, že v roce 2019 bylo 96 % plastových nádob, na které se záloha vztahuje, vráceno¹⁸, což nasvědčuje tomu, přinejmenším pokud jde o tento členský stát, že spotřebitelé mají významnou tendenci se do procesu opětovného používání a recyklace zapojovat (bez ohledu na to, jaké mohou být „konkurenční“ alternativy, například když dotčená osoba tyto nádoby vyhodí do odpadu, uchová si je pro praktické využití nebo ze sentimentálních důvodů, nechťeně je rozbije či na ně úplně zapomene). Dá se tedy podle všeho říci, že ve valné většině případů náklady spojené se zálohou v konečném důsledku nevzniknou.

52. Navíc, bez ohledu na přesnou míru návratnosti nádob mám za to, že v kontextu projednávané věci je nejdůležitější to, že tato záloha zásadně *může* a *má být* vrácena.

53. V tomto ohledu se situace vratné zálohy zásadně liší od případu zahrnujícího náklady spojené s převozem vozidla, o které se jednalo ve věci Citroën Commerce, kde kritérium „nevyhnutelnosti“ hrálo podle všeho zásadní roli.

54. Možná právě z tohoto důvodu se velká část diskuse v projednávané věci týkala otázky, zda jsou náklady spojené s vratnou zálohou nevyhnutelné či nikoli. V kontextu projednávané věci však hrozí, že se polemika o tom, který ze dvou možných okamžiků v čase (koupě výrobku nebo vrácení nádoby) je pro takové posouzení relevantnější, poněkud zacyklí. Kritérium „nevyhnutelnosti“ nákladů bylo užitečné za situace, která nastala ve věci Citroën Commerce, kdy mohl Soudní dvůr podle mého názoru zdůraznit, že dotčené náklady na převoz se netýkaly *volitelné* služby zvolené spotřebitelem¹⁹. Za okolností daných v projednávané věci jsou však tyto pojmy již méně užitečné, když lze danou skutkovou situaci účinně posoudit prostřednictvím výrazu „konečná“ povaha ceny, který je uveden přímo v čl. 2 písm. a) směrnice 98/6.

55. Definičním prvkem systému zálohování je podle mého názoru skutečnost, že záloha je položkou ceny, jež má být spotřebiteli vrácena (a pravděpodobně je skutečně očekáváno, že bude vrácena). Toto poměrně radikálně mění celou situaci, pokud jde o otázku, zda cena placená spotřebitelem je konečná, oproti situaci, kdy se neuplatní žádný systém zálohování. Jinými slovy,

¹⁸ – Podotýkám, že v dokumentu *Awareness and Exchange of Best Practices on the Implementation and Enforcement of the Essential Requirements for Packaging and Packaging Waste*, závěrečná zpráva, Evropská komise, DG ENV, 3. srpna 2011, s. 80, bod 5.1.2., k dispozici na https://ec.europa.eu/environment/pdf/waste/packaging/packaging_final_report.pdf, je zmíněna 98,5 % návratnost opakovaně naplnitelných lahví.

¹⁹ – Viz výše, bod 39 a poznámka pod čarou 15. Připomínám, že v rozsudku Citroën Commerce Soudní dvůr odkázal na svůj předchozí rozsudek Vueling Airlines, ve kterém rozlišoval mezi nevyhnutelnými a předpokládanými položkami ceny letecké služby, jež musí být uvedeny jako složky konečné ceny, na jedné straně a příplatky za službu, která není povinná ani nezbytná pro samotnou leteckou službu, na druhé straně (jako je přeprava zavazadel), a to ve smyslu čl. 23 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1008/2008 ze dne 24. září 2008 o společných pravidlech pro provozování leteckých služeb ve Společenství (Úř. věst. 2008, L 293, s. 3).

a jak v zásadě tvrdí žalovaná i německá vláda, i když záloha skutečně může být v okamžiku koupě nevyhnutelnou položkou ceny, neměla by tato skutečnost zastříti pravou povahu této zálohy jakožto vratné součásti ceny, což znamená, že nemusí být položkou ceny, kterou hradí v konečném důsledku spotřebitel.

56. Tyto úvahy mne tedy vedou k závěru, že vratnou zálohu nelze považovat za součást „prodejní ceny“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 98/6. Tento závěr je dále podložen i specifickými cíli, které tato směrnice sleduje a na něž se zaměřím dále v tomto stanovisku.

2. Cíle sledované směrnice 98/6

57. Účelem směrnice 98/6 je podle jejího článku 1 „stanovit označování prodejní ceny a jednotkové ceny výrobků nabízených obchodníky spotřebitelům, aby se tak zlepšila informovanost spotřebitelů a usnadnilo porovnávání cen“.

58. Článek 4 odst. 1 této směrnice pak v návaznosti na to stanoví, že „[p]rodejní cena a jednotková cena musí být jednoznačné, snadno rozpoznatelné a dobře čitelné“.

59. Z článku 3 odst. 1 směrnice 98/6 pak konkrétně vyplývá, že obchodníci musí označit prodejní cenu a jednotkovou cenu u všech výrobků, na něž se vztahuje směrnice 98/6²⁰. Kromě toho podle čl. 3 odst. 4 téže směrnice platí, že v kterékoli reklamě, jež uvádí prodejní cenu, je třeba označit rovněž jednotkovou cenu.

60. Věcná působnost této směrnice je sice podle všeho poměrně široká, pokud jde o výrobky, na něž se vztahuje²¹, nicméně zvláštní význam má za situace, kdy jsou spotřebitelům nabízeny výrobky v různých množstvích a baleních a kdy je pro spotřebitele důležité, aby mohli cenu dotčeného výrobku porovnat na základě určité měrné jednotky²². Jak ostatně Soudní dvůr připomněl, úmyslem unijního normotvůrce při přijímání tohoto předpisu nebyla „ochrana spotřebitele při označování cen obecně, [...] nýbrž při označování cen výrobků ve vztahu k různým jednotkám měření“²³.

61. Nicméně, jak ostatně uvedl předkládající soud, pokud je spotřebiteli předložena jediná „celková prodejní“ cena, má dostatečné informace ohledně toho, kolik konkrétně jej bude kupovaná věc stát.

62. Na tomto místě bych se rád vrátil k argumentaci žalobce, podpořené Komisí na jednání, která se týká spotřebitele, jenž má k dispozici pouze jedno euro. Přesněji řečeno, v původním žalobcově příkladu bylo tímto spotřebitelem dítě, jež by se, dle mého chápání této argumentace, mohlo mylně domnívat, že si může koupit svůj oblíbený nápoj, jenž stojí 89 centů, jen aby pak zjistilo, že to bohužel nelze z důvodu povinnosti zaplatit zálohu ve výši dalších 25 centů.

²⁰ – Z povinnosti uvádět jednotkovou cenu jsou stanoveny určité výjimky, jako například výjimka podle čl. 3 odst. 1 poslední věty této směrnice, a sice pokud „je shodná s cenou prodejní“.

²¹ – To dokládá skutečnost, že v rozsudku Citroën Commerce Soudní dvůr použil směrnici 98/6 na označení ceny v reklamě týkající se vozidla. Opačný názor byl vyjádřen ve stanovisku generálního advokáta P. Mengozziho ve věci Citroën Commerce (C-476/14, EU:C:2015:814, „stanovisko ve věci Citroën Commerce“, bod 50).

²² – Stanovisko ve věci Citroën Commerce, bod 48. Viz též stanovisko generálního advokáta P. Cruz Villalóna ve věci Komise v. Belgie (C-421/12, EU:C:2013:769, bod 63).

²³ – Rozsudek ze dne 10. července 2014, Komise v. Belgie (C-421/12, EU:C:2014:2064, bod 59).

63. Musím připustit, že naprosto chápu zklamání, které asi tento malý zákazník zakusí, když svůj vybraný nápoj přinese pokladnímu k zaplacení, jen aby pak zjistil, že „0,89 EUR plus záloha 0,25 EUR“ znamená, že tento nápoj stojí více než jedno euro, což bohužel znamená, že si jej koupit nemůže.

64. Zaprvé bych však podotkl, že obvyklým měřítkem, jímž se Soudní dvůr řídí při výkladu ustanovení práva na ochranu spotřebitele, je spotřebitel, který je přiměřeně informován, nikoli zranitelný spotřebitel, jako je dítě²⁴. Zadruhé uvádím, že sporný přínos jednoznačné informace o celkové ceně daného výrobku musí být v každém případě poměřován s nevýhodami, které z toho vyplývají ve vztahu ke spotřebitelům a jejich schopnosti jednoduše porovnávat ceny výrobků prodáváných v rámci systému zálohování a výrobků, na něž se tento systém nevztahuje, či takových výrobků, na které se vztahují zálohy v různé výši. Jinými slovy, způsob, jakým je uvedena cena za každý výrobek při samostatném posouzení, by neměl ztěžovat srovnatelnost cen výrobků v rámci jejich posouzení jako celku.

65. Po zvážení dané problematiky v tomto širším kontextu lze říci, že je-li záloha zahrnuta do prodejní ceny, existuje riziko, že spotřebitelé provedou nesprávné porovnání cen účtovaných za různé výrobky, jelikož na některé z nich se bude případně vztahovat vratná záloha, zatímco na jiné nikoli, a jelikož se mohou uplatnit různé výše zálohy v závislosti na druhu nádoby nebo výrobku²⁵. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že takové úvahy (společně s úvahami v oblasti životního prostředí) vedly vnitrostátního zákonodárce k přijetí § 1 odst. 4 PAngV – ustanovení, o které se jedná ve věci v původním řízení – neboť zákonodárce si byl vědom vizuálního znevýhodnění výrobků prodáváných v rámci systému zálohování způsobeného tím, že tyto výrobky se jeví jako dražší.

66. Kromě toho připomínám, že směrnice 98/6 obecně ukládá povinnost uvádět nejen prodejní cenu, ale též jednotkovou cenu. Zahrnutí částky zálohy do prodejní ceny může podle mého názoru vést k nejasnostem ohledně způsobu, jakým byla taková jednotková cena stanovena. Tento problém je podle mého názoru o to palčivější, že tato cena představuje podle mne nejjednodušší nástroj spotřebitele pro porovnávání cen výrobků prodáváných v různých množstvích.

67. Tyto úvahy týkající se cílů sledovaných směrnicí 98/6 podle mého názoru potvrzují můj předchozí závěr v tom smyslu, že zálohu nelze považovat za součást „prodejní“ ceny ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 98/6.

68. Domnívám se, že totéž platí, pokud jde o cíle v oblasti ochrany životního prostředí, s nimiž jsou systémy zálohování spojeny především, jak vysvětlím podrobněji níže.

²⁴ – V tomto smyslu viz bod 18 odůvodnění směrnice 2005/29 a např. rozsudek ze dne 3. února 2021, Stichting Waternet (C-922/19, EU:C:2021:91, bod 57 a citovaná judikatura).

²⁵ – Německá vláda vysvětlila, že pokud jde o tuzemské výrobky, uplatní se různé zálohy ve výši 2, 3, 8, 15 nebo 25 centů, podle druhu nádoby. Celková cena těchto výrobků se tedy může lišit, i když jsou prodávány ve stejných množstvích. Mimoto tato vláda dodala, že na dovezené výrobky se záloha vztahovat nemusí, popřípadě se na tyto výrobky použije jiná výše této zálohy.

3. Širší kontext směrnice 98/6 v oblasti ochrany životního prostředí

69. Systémy zálohování jsou především nástroji politiky ochrany životního prostředí, jelikož jejich cílem je motivovat spotřebitele k zapojení do procesu opětovného používání nebo recyklace za účelem snížení negativního dopadu odpadů na životní prostředí. Tato jejich funkce je výslovně či implicitně unijní právní úpravou uznána, jak již bylo stručně připomenuto v oddíle A tohoto stanoviska.

70. Připomínám, že výslovné uznání bylo v tomto smyslu zakotveno v bodě 13 odůvodnění směrnice o bateriích a akumulátorech obsahujících určité nebezpečné látky²⁶.

71. Kromě toho, čl. 5 odst. 2 směrnice 85/339 o obalech tekutin k lidské spotřebě²⁷ (dnes již zrušené) stanovil, že „[p]okud je používán systém zálohování, přijmou členské státy vhodná opatření, aby byl spotřebitel o výši zálohy jasně informován“ (*neoficiální překlad*). Návrh, z něhož tato směrnice vzešla, upřesňuje, že Komise posoudila vhodnost zavedení společných pravidel, která by byla „konkrétnější a více omezující“ a týkala by se mimo jiné i vývoje systémů zálohování. Tento návrh dokonce navrhoval, aby byl na dotčených nádobách uveden symbol „R“, to ovšem nebylo převzato do textu přijaté směrnice²⁸, později zrušené směrnicí o obalech a obalových odpadech, jak již bylo uvedeno²⁹.

72. Návrh Komise, jenž vedl k přijetí směrnice o obalech a obalových odpadech, uznává úsilí vyvinuté některými členskými státy za účelem vyřešení problému v oblasti životního prostředí způsobeného zejména používáním nádob na jedno použití, přičemž poukazuje na systémy zálohování, jež byly nebo mají být v některých z těchto členských států zavedeny³⁰.

73. Původní znění dotčené směrnice však o systémech zálohování žádnou zmínku neobsahovalo³¹, což patrně odráží problémy, jež některé z těchto systémů vyvolávají, pokud jde o dodržování pravidel týkajících se volného pohybu zboží³², což je aspekt, o kterém jsem se již zmínil výše v tomto stanovisku³³.

74. To se však změnilo po novelizacích článku 5 této směrnice provedených směrnicí 2018/852³⁴. Článek 5 odst. 1 písm. a) v platném znění nyní stanoví, že „systémy zálohování“ patří mezi opatření, která mohou členské státy přijmout, aby splnily svou povinnost podporovat „zvysování podílu opakovaně použitelných obalů uváděných na trh a podílu systémů opakovaného použití obalů způsobem šetrným k životnímu prostředí a v souladu se Smlouvou [...]“.

²⁶ – Viz odkaz v poznámce pod čarou 11 výše. „[V]zhledem k tomu, že oddělený sběr a recyklac[i] použitých baterií a akumulátorů mohou podpořit vhodné ekonomické nástroje, např. systém zálohování“. Tento předpis byl zrušen směrnicí 2006/66/ES, viz odkaz v poznámce pod čarou 11, která neobsahuje žádnou konkrétní zmínku o systémech zálohování. Viz článek 8 této směrnice upravující „Systémy sběru“.

²⁷ – Viz odkaz v poznámce pod čarou 7 výše.

²⁸ – Viz koncept čl. 7 odst. 2 písm. a) návrhu směrnice Rady o obalech tekutin k lidské spotřebě, COM/81/187 final (Úř. věst. 1981, C 204, s. 6) a bod 9 důvodové zprávy k tomuto návrhu.

²⁹ – Viz odkaz v poznámce pod čarou 7 výše.

³⁰ – Návrh směrnice Rady o obalech a obalových odpadech, COM/92/278 final, body 1.3, 1.6 a 3.2. Podobné odkazy byly rovněž vloženy do důvodové zprávy k tomuto návrhu, který vedl k přijetí směrnice 85/339, viz odkaz v poznámce pod čarou 28, s. 6 až 7.

³¹ – Viz článek 7 původního znění této směrnice nadepsaný „Systémy zpětného odběru, sběru a využití“.

³² – Návrh COM/92/278 zmíněný v poznámce pod čarou 30, s. 8, bod 4.1. Tento návrh odkazuje na „dánský případ“, čímž má patrně na mysli rozsudek ze dne 20. září 1988, Komise v. Dánsko (302/86, EU:C:1988:421), zmíněný na s. 4, bod 1.6 návrhu.

³³ – Viz bod 25 tohoto stanoviska.

³⁴ – Viz odkaz v poznámce pod čarou 4 výše.

75. Od roku 2018 navíc z bodu 5 přílohy IVa směrnice o odpadech³⁵, jakož i z čl. 9 odst. 1 třetího pododstavce písm. a) směrnice o plastech na jedno použití přijaté v roce 2019³⁶, vyplývá, že systémy zálohování jsou uznávány jako prostředky, které může členský stát použít ke snížení či předcházení vzniku odpadů.

76. Tyto více či méně novější nástroje unijního práva v oblasti obalů a odpadů tak ukazují, že systém zálohování je unijním normotvůrcem vnímán jako nástroj, který může účinně přispět k dlouhodobému zmírnění negativních dopadů na životní prostředí, přičemž konkrétní způsoby realizace jsou, za podmínky zajištění souladu se Smlouvou, ponechány v působnosti členských států.

77. Zákaz uvádět celkovou výši ceny výrobku prodáváného v rámci systému zálohování, jak je stanoven v § 1 odst. 4 PAngV, může být považován za způsob, jehož cílem je, jak v podstatě tvrdí žalovaná a jak na jednání vysvětlila německá vláda, upozornit spotřebitele na skutečnost, že poskytnutá nádoba může být recyklována nebo opakovaně použita. Tímto způsobem mohou být spotřebitelé motivováni k volbě takových výrobků, které jsou považovány za šetrnější k životnímu prostředí. Tato myšlenka však může být oslabena, pokud je uváděna celková cena, neboť při takovém způsobu označení ceny již není zcela zřejmé, že se vůbec nějaký systém zálohování uplatňuje.

78. Tyto úvahy vycházející z vnějšího (environmentálního) kontextu směrnice 98/6 tak představují dodatečný aspekt, který podle mého názoru potvrzuje můj předchozí závěr, dle něhož nelze částku zálohy považovat za součást „prodejní ceny“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 98/6.

79. Ve světle výše uvedeného navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na první předběžnou otázku v tom smyslu, že čl. 2 písm. a) směrnice 98/6 musí být vykládán tak, že pojem „prodejní cena“, který je v něm zakotven, nezahrnuje vratnou zálohu účtovanou za vratné nádoby, v nichž jsou výrobky nabízeny spotřebitelům.

C. Podpůrně: zákaz uvádět „celkovou“ cenu představuje výhodnější ustanovení, které přispívá k lepší informovanosti o cenách a usnadňuje jejich porovnávání

80. Pokud se Soudní dvůr rozhodne, že se nebude řídit mým návrhem odpovědi na první předběžnou otázku, a dospěje k závěru, že záloha je součástí „prodejní ceny“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 98/6, je nutno odpovědět na druhou předběžnou otázku položenou předkládajícím soudem, a sice zda je možno zachovat § 1 odst. 4 PAngV jakožto „výhodnější ustanovení“ ve smyslu článku 10 směrnice 98/6 (1), a pokud tomu tak je, zda by možnosti jeho zachování přesto bránila úplná harmonizace provedená směrnicí 2005/29 (2).

³⁵ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic, v platném znění (Úř. věst. 2008, L 312, s. 3). Viz též body 29 a 30 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech (Úř. věst. 2018, L 150, s. 109), jež vložila přílohu IVa do směrnice o odpadech.

³⁶ – Viz odkaz v poznámce pod čarou 9 výše.

1. Představuje dotčená vnitrostátní norma „výhodnější ustanovení“ ve smyslu článku 10 směrnice 98/6?

81. Připomínám, že článek 10 směrnice 98/6 umožňuje přijetí vnitrostátních opatření, která jsou „z hlediska informovanosti spotřebitelů a porovnání cen výhodnější“. Pokud by tedy záloha dotčená v projednávané věci měla být považována za součást „prodejní ceny“, pak by zákaz zahrnout ji do této prodejní ceny zakotvený v § 1 odst. 4 PAngV mohl být i přesto považován za slučitelný se směrnicí 98/6, pokud by představoval takové „výhodnější“ opatření.

82. Předkládající soud je toho názoru, že dotčené vnitrostátní ustanovení není pro spotřebitele výhodnější, neboť je nutí, aby si celkovou cenu spočítali sami. Komise tento názor sdílí.

83. Zajisté souhlasím s tím, že na základě dotčené vnitrostátní normy jsou spotřebitelé nuceni sečíst obě dotčená čísla, aby zjistili celkovou částku ceny, kterou mají zaplatit. Nicméně v režimu systému zálohování je aritmetický výpočet tak jako tak nevyhnutelný, ať již je záloha do prodejní ceny zahrnuta, nebo nikoli. Co je ještě důležitější, přístup, podle něhož je nutnost sčítat dvě čísla považována za méně výhodnou pro spotřebitele, vychází podle mého názoru z nesprávného předpokladu ohledně cílů sledovaných směrnicí 98/6. V tomto ohledu a s odkazem na své poznámky učiněné v bodě 64 tohoto stanoviska uvádím, že z této směrnice nevyplývá, že unijní normotvůrce zamýšlel chránit (přiměřeně informovaného) spotřebitele před nutností sčítat dvě čísla, je-li to nezbytné. Směrnice 98/6 spíše vychází z myšlenky, že pro takto přiměřeně informované spotřebitele by mělo být porovnání cen snadné. Tento cíl je tak nutno mít stále paměti, a to i v oné specifické situaci, kdy se uplatní systém zálohování. Z důvodů, které jsem již osvětlil výše, k dosažení tohoto cíle nejlépe přispívá takové pravidlo, jako je pravidlo vyplývající z § 1 odst. 4 PAngV.

84. V tomto ohledu bych si dovolil odkázat na poznámky uvedené v oddíle B.2 tohoto stanoviska, v nichž jsem vysvětlil, že cíle spočívajícího ve zlepšení informovanosti spotřebitelů o cenách, jakož i jejich schopnosti porovnávat ceny je nejlépe dosaženo v případě, kdy celková částka ceny včetně zálohy uvedena *není*.

85. Uvedení celkové částky včetně zálohy totiž může znesnadnit porovnávání cen různých výrobků, a navíc může spotřebitele mást, pokud jde o určování jednotkové ceny. Pokud by tedy měla být záloha považována za součást prodejní ceny, pak se podle mého názoru použije stejná argumentace na podporu závěru, že neuvedení celkové částky je výhodnější ve smyslu článku 10 směrnice 98/6 než její *uvedení*.

86. Při přijímání „výhodnějších opatření“ ve smyslu článku 10 směrnice 98/6 však členské státy musí dodržovat povinnosti vyplývající pro ně z jiných ustanovení unijního práva³⁷. V této souvislosti vyjádřil předkládající soud pochybnosti o tom, zda může být dotčené vnitrostátní ustanovení, i kdyby bylo považováno za „výhodnější“, zachováno, nebo zda tomu brání úplná harmonizace provedená směrnicí 2005/29. Tomuto poslednímu aspektu projednávané věci se budu věnovat níže.

³⁷ – Připomínám výhradu zakotvenou v článku 10 směrnice 98/6, a sice „aniž jsou dotčeny jejich povinnosti plynoucí ze Smlouvy“.

2. Vnitrostátní norma dotčená v projednávané věci a směrnice 2005/29

87. Jak již bylo uvedeno, předkládající soud svou druhou předběžnou otázkou žádá Soudní dvůr o upřesnění, zda zachování § 1 odst. 4 PAngV brání úplná harmonizace podle směrnice 2005/29. Z formulace této otázky sice nevyplývá žádný konkrétnější důvod pochybností na straně předkládajícího soudu, nicméně z argumentace rozvinuté v předkládacím rozhodnutí jsem vyrozuměl, že předkládající soud považuje za možné, že dotčená vnitrostátní norma může mít za následek opomenutí informací, které je nutno považovat za „podstatné“ ve smyslu směrnice 2005/29, v rozporu s tím, co tato směrnice vyžaduje v souvislosti s reklamou.

88. Rovněž je potřeba podotknout, že se předkládací rozhodnutí podrobně věnuje rozboru relevantních aspektů směrnice 2005/29, která skutečně zavedla úplnou harmonizaci³⁸, a analyzuje i vztah mezi touto směrnicí a směrnicí 98/6. V tomto kontextu předkládající soud uvádí, že směrnice 2005/29 neumožňuje přijmout odchylná vnitrostátní opatření, a to ani tehdy, jsou-li přijata jako „výhodnější“ na základě článku 10 směrnice 98/6, ledaže by spadala do oblasti působnosti některé z výslovných výjimek zakotvených směrnicí 2005/29, přičemž podle předkládajícího soudu se za okolností daných v projednávané věci žádná z těchto výjimek nepoužije.

89. Uznávám sice hloubku analýzy provedené předkládajícím soudem, nicméně nepovažuji za nutné se jí v plném rozsahu věnovat, neboť tato analýza – pokud rozumím správně pochybnostem předkládajícího soudu – je užitečná pouze za předpokladu, že se § 1 odst. 4 PAngV odchyluje od požadavku stanoveného ve směrnici 2005/29, a sice povinnosti poskytnout spotřebiteli „podstatné“ informace o ceně nabízených výrobků³⁹.

90. Jak ovšem vysvětlím níže, nedomnívám se, že je tento předpoklad správný.

91. Pochybnosti vyjádřené předkládajícím soudem ohledně slučitelnosti vnitrostátního zákazu uvádět celkovou cenu s unijním právem vycházejí podle všeho především z čl. 7 odst. 5 směrnice 2005/29. Toto ustanovení stanoví, že za „podstatné“ jsou považovány požadavky na informace, které se uplatní v kontextu reklamy a které jsou uvedeny v jiných nástrojích unijního práva, jejichž demonstrativní výčet je uveden v příloze II směrnice 2005/29⁴⁰. Tento seznam odkazuje mimo jiné i na čl. 3 odst. 4 směrnice 98/6, jenž v zásadě vyžaduje, aby jednotková cena byla označena v kterékoli reklamě, jež rovněž uvádí prodejní cenu. Předkládající soud podotýká, že povinnost poskytnout informace o prodejní ceně výrobků nabízených spotřebitelům (zakotvená v čl. 3 odst. 1 směrnice 98/6) sice není čl. 3 odst. 4 této směrnice striktně vyžadována, nicméně je třeba i ji považovat za podstatnou.

³⁸ – Viz například rozsudek ze dne 10. července 2014, Komise v. Belgie (C-421/12, EU:C:2014:2064, bod 55 a citovaná judikatura).

³⁹ – Podotýkám, že posouzení ve světle směrnice 2005/29 se obvykle provádí ve vztahu k určité konkrétní obchodní praxi dobrovolně přijaté obchodníkem nebo ve vztahu k vnitrostátní právní úpravě zakazující za všech okolností určité jednání, které údajně překračuje rámec přípustný dle harmonizovaných pravidel směrnice 2005/29. Naproti tomu druhá předběžná otázka předkládajícího soudu vyzývá Soudní dvůr k posouzení toho, zda je s touto směrnicí slučitelný zákonný požadavek v rozsahu, v němž může podle názoru předkládajícího soudu vést k nekalé obchodní praxi. Domnívám se však, že takové posouzení odůvodněné je, neboť pokud by bylo členským státům dovoleno požadovat po obchodnících, aby se chovali způsobem, který představuje nekalou obchodní praxi ve smyslu směrnice 2005/29, zbavilo by to tuto směrnici jejího užitečného účinku.

⁴⁰ – Článek 7 odst. 5 směrnice 2005/29 stanoví, že „[p]ožadavky na informace stanovené právními předpisy Společenství v souvislosti s obchodní komunikací, včetně reklamy a uvádění na trh, jejichž demonstrativní výčet je uveden v příloze II, jsou považovány za podstatné“.

92. Pokud tomu rozumím správně, předkládající soud se obává, že v kontextu těchto úvah by prodejní cena měla znamenat „celkovou cenu“, která zahrnuje i zálohu, a tudíž v rozsahu, v němž § 1 odst. 4 PAngV brání tomu, aby byly tyto konkrétní informace *jako takové* spotřebiteli poskytnuty, může být toto ustanovení v rozporu s požadavkem na poskytnutí podstatných informací (o ceně) podle článku 7 směrnice 2005/29.

93. K pochybnostem předkládajícího soudu bych zaprvé poznamenal, že z čl. 7 odst. 1 směrnice 2005/29 vyplývá, že podstatnými informacemi jsou obecně informace, „které v dané souvislosti průměrný spotřebitel potřebuje pro rozhodnutí o obchodní transakci a [jejichž opomenutí] způsobí nebo může způsobit, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil“.

94. Zadruhé podotýkám, že „cena včetně daní“ je zahrnuta v čl. 7 odst. 4 písm. c) směrnice 2005/29⁴¹ mezi šesti druhy informací považovaných za „podstatné“ v souvislosti s „výzvou ke koupi“⁴².

95. Zatřetí je pravda, že Soudní dvůr v rozsudku Deroo-Blanquart rozhodl tak, že „za závažnou informaci se považuje [...] celková cena produktu, a nikoli cena každé jeho části“, a že čl. 7 odst. 4 písm. c) směrnice 2005/29 tak „stanoví obchodníkovi povinnost uvést spotřebiteli celkovou cenu dotyčného produktu“⁴³. V uvedené věci obchodník označil celkovou cenu počítače vybaveného předem nainstalovanými počítačovými programy, který byl takto spotřebitelům nabízen jako jeden balíček, neoznačil však jednotlivé součásti této ceny. Soudní dvůr judikoval, že neuvedení ceny počítače a ceny softwaru samostatně nepředstavuje klamavé obchodní praktiky ve smyslu směrnice 2005/29.

96. Poznámce Soudního dvora uvedené v rozsudku Deroo-Blanquart, tedy že podstatnou informací je celková cena, rozumím tak, že implicitně odkazuje na situace, kdy bude spotřebiteli poskytnuta pouze cena s jednotlivými položkami ceny, což mu znesnadní zjištění skutečné ceny daného výrobku. Nedomnívám se tedy, že je toto v plném rozsahu použitelné i na okolnosti dané v projednávané věci, neboť z důvodů, jenž jsem uvedl v předchozí části tohoto stanoviska, vzhledem ke skutečnosti, že je záloha vratná, lze takovou zálohu jen stěží srovnávat s cenou, kterou je třeba zaplatit za počítačové programy instalované v počítači nebo za jakoukoli jinou položku nabízenou v rámci vázané nabídky.

97. Navíc jsem toho názoru, že relevantní otázkou v kontextu projednávané věci není to, zda zákaz uvádět celkovou výši ceny vede k opomenutí „podstatných informací“, ale zda má § 1 odst. 4 PAngV jako celek skutečně takový účinek. Připomínám, že toto ustanovení neobsahuje pouze tento zákaz, ono současně stanoví i povinnost uvádět cenu výrobku a částku zálohy.

98. Dále podotýkám, jak zdůraznil i Soudní dvůr v rozsudku Deroo-Blanquart⁴⁴, že podle bodu 14 odůvodnění směrnice 2005/29 závažné informace představují *zásadní informace*, které potřebuje spotřebitel znát, aby mohl učinit informované rozhodnutí o obchodní transakci.

⁴¹ – Článek 7 odst. 4 písm. c) stanoví, že za závažné informace se považuje „cena včetně daní, nebo pokud z povahy produktu vyplývá, že cenu nelze rozumně stanovit předem, způsob jejího výpočtu, a případně i veškeré další poplatky za dopravu, dodání nebo poštovné, nebo pokud tyto poplatky nelze rozumně stanovit předem, skutečnost, že k ceně mohou být účtovány takové další poplatky“.

⁴² – Článek 2 písm. i) směrnice 2005/29 stanoví, že „výzvou ke koupi“ se rozumí „obchodní komunikace, která uvádí základní znaky produktu a cenu způsobem vhodným pro použitý typ obchodní komunikace, a umožňuje tak spotřebiteli uskutečnit koupi“. K tomuto pojmu viz rozsudek ze dne 12. května 2011, Ving Sverige (C-122/10, EU:C:2011:299, bod 28).

⁴³ – Rozsudek ze dne 7. září 2016, Deroo-Blanquart (C-310/15, EU:C:2016:633, bod 46) (dále jen „Deroo-Blanquart“).

⁴⁴ – Deroo-Blanquart, bod 48.

99. Za těchto okolností se domnívám, že označení ceny složené ze dvou (jasně) uvedených a propojených prvků, jako je „0,89€ + záloha 0,25€“, poskytuje spotřebiteli nejen informaci o celkové ceně, jež má být zaplacená v okamžiku koupě a kterou může průměrný spotřebitel, jenž má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný⁴⁵, snadno zjistit, ale i neméně důležité informace o tom, že výrobek je prodáván v rámci systému zálohování se specifickými souvislostmi v rámci hospodářství a ochrany životního prostředí, které jsem popsál výše.

100. Závěrem připomínám, že k tomu, aby byla určitá praktika považována za nekalou ve smyslu čl. 5 odst. 2 směrnice 2005/29, musí tato praktika zejména vést k podstatnému narušení ekonomického chování spotřebitele, jež je – jak vyplývá z čl. 2 písm. e) směrnice 2005/29 – chápáno jako významné zhoršení schopnosti spotřebitele učinit informované rozhodnutí, což vede k tomu, že učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil.

101. Naproti tomu z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že § 1 odst. 4 PAngV byl přijat za účelem *posílení* schopnosti spotřebitelů činit informovaná rozhodnutí na základě lepší srovnatelnosti cen. Z posouzení provedeného v předcházející části tohoto stanoviska rovněž vyplývá, že samostatné uvedení zálohy, aniž by byla označena celková cena, přispívá k plnění cílů spočívajících ve zlepšení informovanosti spotřebitelů a usnadnění porovnání cen, které sleduje směrnice 98/6. Za těchto okolností mi není jasné, jak by dotčené vnitrostátní ustanovení *per se* mohlo mít za následek, že by byla obchodníkům uložena povinnost jednání, jež by vedlo ke zhoršení schopnosti spotřebitelů ve smyslu čl. 2 písm. e) směrnice 2005/29.

102. S ohledem na výše uvedené tedy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na druhou předběžnou otázku v tom smyslu, že směrnice 2005/29 nebrání takovému vnitrostátnímu ustanovení, jako je § 1 odst. 4 PAngV, podle kterého v případě, kdy je nad rámec protiplnění za výrobek požadována ještě vratná záloha, musí být částka této zálohy uvedena vedle ceny daného výrobku a celková částka uvedena být nesmí.

V. Závěry

103. S ohledem na výše uvedené navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky položené Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) odpověděl následovně:

„Článek 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli

musí být vykládán v tom smyslu, že

pojem ‚prodejní cena‘, který je v něm uveden, nezahrnuje vratnou zálohu účtovanou za vratnou nádobu, v níž jsou výrobky nabízeny spotřebitelům.“

⁴⁵ – Což je dle bodu 18 odůvodnění směrnice 2005/29 měřítko, z něhož tato směrnice vychází.